

Ferdynand Bostel

Kanonikat Piotra Skargi

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 1/1/4, 120-138

1902

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MATERIAŁY.

Kanonikat Piotra Skargi.

Przeglądając archiwum kapitulne i konsystoryalne arcybiskupstwa lwowskiego znalazłem kilka dokumentów do Piotra Skargi, pochodzących z tego okresu, kiedy wielki kaznodzieja przed wstąpieniem do zakonu Jezuitów piastował godność kanonika w lwowskiej kapitule. Dokumenty te przynoszą parę nowych szczegółów do życiorysu Skargi, parę znanych prostują.

Wprawdzie Skarga doczekał się w ubiegłym wieku obszernej, dwutomowej monografii Maurycego hr. Dzieduszyckiego, ale dzieło to pod względem kompozycji nadzwyczaj rozwlekłe i nieudolne, pod względem wyczerpania materiału źródłowego i ścisłości naukowej nie zawsze godne zaufania, pozostawia ogółem jeszcze wiele do życzenia. Dzieduszycki omawia w niem także okres kanonikatu lwowskiego Skargi (Piotr Skarga i jego wiek. I. 155—163); dokumenty obecne będą tego opowiadania uzupełnieniem i kontrolą.

Nie mając zamiaru, przynajmniej na razie, zająć się bliżej osobą znakomitego kaznodziei i zbierać dalej materiały do jego życiorysu, pragnę tę drobniachną wiązkę szczegółów podać do ogólnej wiadomości z tem przekonaniem, że dla życiorysu męża tej miary, co Piotr Skarga, nawet tak drobny przyczynek nie będzie obojętnym. Może z nich skorzysta kiedyś przyszły biograf ks. Skargi.

Przy tej sposobności składam na tem miejscu podziękowanie za uprzejme pozwolenie i ułatwienie mi korzystania z ksiąg archiwalnych Przewiel. ks. Bolesławowi Twardowskiemu, kanclerzowi konsystorza lwowskiego i Wiel. Panu Włodzimierzowi Mogiła Stankiewiczowi sekretarzowi lwowskiej kapituły.

*

*

*

Kiedy Skarga otrzymał kanonię lwowską? kiedy inne godności z tą kanonią związane? Dzieduszycki (I. 157) pisze, że arcybiskup lwowski Tarło »poświęcił go 1563 na subdyakona i zaraz mu ważny kaznodziei przy lwowskiej katedrze poruczył obowiązek«. W roku zaś 1564 miał on otrzymać i dyakonat i kapłaństwo i probostwo rohatyńskie i kanonię lwowską, a nadto »był w owym czasie kanclerzem kapitułnym«. Nie wszystkie te daty są jednak zgodne z istotnym stanem rzeczy. Już 20. września 1563 figuruje Skarga jako proboszcz rohatyński, a więc nie mógł otrzymać tego probostwa dopiero 1564 r.¹⁾; nie mógł także w tym samym roku otrzymać święceń na dyakona i kapłana, skoro już 1563 jest proboszczem, a zatem musiał już poprzednio otrzymać święcenia.

Nie otrzymał Skarga w r. 1563 urzędu kaznodziei przy katedrze lwowskiej, gdyż w aktach kapituły figuruje jako »praedicator« w r. 1563, 1564 i wiele lat przedtem Jan Arundinensis (zob. Estreicher tom. XII. str. 246), nawet wówczas, gdy Skarga wszedł już do kapituły. Skarga wymieniony jako »praedicator« dopiero 13. czerwca 1568, gdy ostatni raz osobiście figuruje w aktach²⁾.

Obowiązki kaznodziei objął on dopiero po śmierci Jana Arundinensis, prawdopodobnie w r. 1567. Mianowicie w księdze rachunkowej miejskiej III. A. 14 str. 238, oraz w księdze Nr. 1076 (III. A. 224) str. 517 (w archiwum miasta Lwowa) czytamy zapiski:

»Equitanti ad Reverendissimum cum litteris petitoriis, ut in locum venerabilis olim dom. Joannis Arundinensis concionatoris reverendum dom. Petrum Skarga institueret, dedimus gross. 16 Sabbatho ante Palmorum 1567«. A więc Rada miejska wstawia się u arcybiskupa za Skargą, aby mu poruczył obowiązki kaznodziei, ale dopiero po śmierci Jana Arundinensis.

W roku 1563 staje Piotr Skarga 20. września po raz pierwszy w obec zgromadzonej kapituły lwowskiej, wówczas jeszcze tylko proboszcz rohatyński, a kapituła znosi prośbę za nim do arcybiskupa

¹⁾ W księdze grodzkiej lwowskiej t. 331 str. 221 znajduję pod datą 16. stycznia 1563 dokument, w którym ks. Jan Byeykowski archidyakon przemyski protestuje przeciw Piotrowi Skardze (honorabilem Petrum dictum Skarga) z tego powodu, że B. otrzymał prezentę na probostwo Rohatyńskie od króla, jako prawnego kolatora, Skarga zaś następnie także wy dostał taką prezentę od nieprawnego kolatora, mianowicie od ówczesnego starosty rohatyńskiego i został przez tegoż wprowadzony na to probostwo.

Jeszcze dwa lata później 13. kwietnia 1565, gdy Skarga był już kanonikiem lwowskim, pozywa go B. w tej samej sprawie dla wysłuchania przywileju prezentacyjnego na probostwo rohatyńskie (Castr. Leop. 332 p. 82). Z tego widać, że Skarga probostwo rohatyńskie otrzymał prawdopodobnie już w r. 1562.

²⁾ W czasie swego kanonikatu pojawia się osobiście na posiedzeniach kapituły ²⁹/₁₅₆₄, ¹²/₁₅₆₄, ¹⁹/₁₅₆₅, ¹⁸/₁₅₆₅, ¹⁰/₁₅₆₆, ²⁰/₁₅₆₆, ¹⁴/₁₅₆₈, i ¹³/₁₅₆₈. W aktach konsystorskich figuruje osobiście w obec sadu biskupiego bądź jako strona, bądź jako świadek w r. 1564 ³/₁, ¹²/₁₂, ¹⁶/₁₂, ²²/₁₂; w r. 1566 ¹⁸/₆, ²⁶/₇, ²/₁₂; 1567 ¹⁸/₄, ¹/₇, ¹⁰/₉.

Pawła Tarły, aby pierwszą wakującą kanonię nadał Skardze. Arcybiskup obiecał to uczynić. Pomimo jednak przyrzeczenia tego widzimy na jednym z najbliższych posiedzeń kapituły 28 lutego 1564 dwóch nowych kanoników: Wacława Wygnanowskiego i Wita z Zatora, których kapituła 7 kwietnia 1564 przyjmuje do swego grona i uchwała ich habilitację. Widocznie Tarło nieszczególnie się spieszył z wykonaniem przyrzeczenia, chociaż wszelkie wskazówki kapituły przyjmował zawsze *»placido vultu«*. Dopiero w kilka tygodni po habilitacji owych nowych kanoników przyszła kolej na Skargę. 29. maja 1564 uchwała kapituła jego habilitację, która miała się odbyć dnia 2 lipca 1564 i niewątpliwie w tym dniu się odbyła. W dniu tym w niedzielę, w święto Nawiedzenia Najśw. Panny Maryi odprawił Skarga pierwszą uroczystą śpiewaną mszę, jako kanonik, przed wielkim ołtarzem w katedrze lwowskiej. Na podstawie tej habilitacji zostaje przyjęty do grona lwowskiej kapituły.

Z tą jego promocją na kanonika lwowskiego łączy się ciekawa, niestety bliżej nie wyjaśniona sprawa, której ślad znajdujemy w aktach konsystorskich pod dniem 3. lipca 1564 r. Mianowicie Skarga staje przed urzędem generalnego wikaryusza i oficjała lwowskiego przeciw szlachetnemu Mikołajowi Łęczyńskiemu, który również występuje jako kandydat do owej kanonii, nadanej Skardze po śmierci Adama Mnyskowskiego. Wywiązuje się spór o kanonię między Skargą a Łęczyńskim. Sprawa idzie przed arcybiskupa gnieźnieńskiego Jakóba Uchańskiego który deleguje sąd biskupi przemyski jako sąd komisarSKI w tej sprawie; porucza mianowicie rozstrzygnięcie sporu biskupowi przemyskiemu Walentemu Herburtowi, dziekanowi Stanisławowi Lenckiemu i Albertowi doktorowi praw, kanonikowi, wikaryuszowi i oficjałowi przemyskiemu. Skarga postanowił bronić swoich praw do otrzymanej kanonii przeciw uroszczeniom Łęczyńskiego i wyznaczył jako pełnomocników swoich dla tej sprawy: Jana z Trzizian (t. j. Jan Arundinensis) kaznodzieję i kanonika lwowskiego, Jakóba wicekustosza przemyskiego, szlach. Adama Goślickiego podkomorzego arcybiskupa lwowskiego i Macieja Wiśniowskiego.

Jaki ta sprawa wzięła obrót, o tem nie znajdujemy niestety żadnych więcej śladów ani w księgach konsystorskich lwowskich, ani w księgach konsystorza przemyskiego, gdzie przypuszczalnie powinna być wpisana. Mimo skrupulatnego przekartkowania paru zaledwie zachowanych ksiąg przemyskich z 16 w. nie znalazłem więcej żadnej wzmianki, dotyczącej tego sporu. A sprawa to bardzo ciekawa i ważna.

Kanonია bowiem, którą Skarga otrzymał, była niewątpliwie t. z. doktorską kanonią, przeznaczoną dla księży, pochodzących ze stanu *»plebejskiego«*; kanonii takich posiadała każda katedra na mocy ustawy z r. 1496 trzy, a względnie pięć. Skarga broniąc swojego prawa do kanonii prawdopodobnie uzasadniał, na czem je opiera; w tej jego obronie mogły się więc znaleźć ważne szczegóły dotyczące jego pochodzenia. Kto wie, czy nie znalazł by się tam pierwszorzędnny, bo od niego samego pochodzący dowód, stwierdzający mieszczzańskie jego pochodzenie, czego dowiódł już zresztą pośrednio p. Aleksander Czuczynski

w swojej rozprawie »Pochodzenie i rodzina ks. Piotra Skargi Powęskiego« (Przegląd powszechny 1892 t. XXXIV. str. 187—208). Być może, że ślad jakiś tej sprawy znajdzie się w aktach arcybiskupstwa gnieźnieńskiego. W księdze konsystorza przemyskiego z lat 1566—1597 karta 136 znajdujemy pod rokiem 1575 tylko jeden szczegół, który zdaje się potwierdzać wywód p. Czuczynskiego. Występuje tam mianowicie »Famatus dominus Franciscus Skarga de Grodzijecz civis«; według wszelkiego prawdopodobieństwa jest to ów brat ks. Piotra, który 1593 otrzymał od Zygmunta III. przywilej stwierdzający jego szlachectwo. Dziwnie bowiem się zgadza imię, nazwisko i pochodzenie. A jeżeli tak jest, to widzimy, że ten Franciszek jeszcze w r. 1575 jest tylko »famatus — civis« z Grodzca; skoro zaś on był mieszczaninem, to tem samem i jego ojciec i jego brat ks. Piotr Skarga.

Zostawszy kanonikiem lwowskim Skarga rezygnuje 16. grudnia 1564 r. z probostwa rohatyńskiego, które w tydzień później przyznaje wikaryusz i oficyał lwowski Jakóbowi Wierzbieńskiemu, klerykowi dycezyi gnieźnieńskiej, na mocy prezenty, danej mu przez patrona kościoła Jana Tęczyńskiego, starostę lubelskiego.

W krótcie nową godność stwarza kapituła dla Skargi i powierza mu urząd nowo kreowany na wzór innych kapituł — urząd kanclerza, ażeby, jak tłumaczono, godność kapituły była zachowana w piśmie i słowie. Najodpowiedniejszym na urząd był Skarga, z nim więc kapituła rozpoczyna układy i przedkłada mu propozycye, które on wraz z urzędem przyjmuje. Do jego obowiązków należało:

Pisanie listów po łacinie lub po polsku do senatorów i dygnitarzy królestwa.

Przyjmowanie wszelkich dygnitarzy w zastępstwie Kapituły i znośnienie się z nimi ustne; ma on być »ustami kapituły«.

Pisanie własnoręczne aktów kapitulnych.

Branie udziału w synodach prowincjonalnych na koszt i w imieniu kapituły.

Jeżdżenie w poruczonej sprawie do biskupów lub innych dygnitarzy w towarzystwie drugiego kanonika.

Biorąc na siebie te obowiązki kanclerskie miał Skarga używać pewnych przywilejów, a mianowicie miał być wolnym od tych ciężarów, którym kanonicy w przepisany porządku poddawać się musieli, jak administracya domu, ekonomia majątku kapitulnego, sądy i t. p. z wyjątkiem kolejno przypadających zajęć kościelnych. Nadto dla ułatwienia mu spełnienia obowiązków, połączonych z urzędem Kanclerza, dodała mu kapituła notaryusza, kosztem kapituły utrzymywanego, do którego należało pisać listy kapituły.

Papieru i wosku miał dostarczać prokurator kapituły. Gdyby nie mógł być z jakiegoś powodu obecnym na posiedzeniu kapituły, może się postarać o zastępstwo któregoś z kanoników; zastępstwo takie tylko wówczas miałoby być wykluczone, gdyby w interesie kapituły musiał gdzieś jechać.

Stało to się na posiedzeniu kapituły 19. marca 1565 r., a więc twierdzenie Dzieduszyckiego, że równocześnie z kanonią (t. j. 1564) otrzymał kanclerstwo, jest błędnem.¹⁾

Było zwyczajem w kapitule lwowskiej, podobnie jak i w innych kapitułach, że nowo wybrany kanonik, wstępujący do kapituły, musiał niejako wkupywać się t. j. składać pewną sumę od ingresu swego i zamieszkania domu kapitulnego, a nadto sprawiał śniadanie dla kanoników.

Suma, którą nałożono na Skargę, podobnie jak i na drugiego jego towarzysza, wynosiła 7 grzywien; z tych 2 mu opuszczono, 5 złożył zaś kapitule; ta darowała tę kwotę wikaryuszom na restaurację spalonego domu. Od urzędzenia zaś uczty wykupił się Skarga gotówką złożoną kapitule, a przez tęż darowaną także wikaryuszom w myśl uchwał Trydentyny.

Nadto oddano na tem samym posiedzeniu Skardze jedną próżną piwnicę w domu kapituły.

Po nominacji swojej na kanclerza kapituły był Skarga obecny na posiedzeniu kapituły 18. czerwca 1565 r. na którym postanowiono z powodu desygnacji przez króla Stanisława Schlomowskiego²⁾ sufragana i kantora krakowskiego na arcybiskupa lwowskiego, wysłać »duos ex fratribus postulationis gratia Cracoviam destinare. Sunt itaque ad hoc munus designati Vener. domini Vitus Zatoriensis et Petrus Skarga« (Księga kapit. lwow. N. 47, str. 105). Poruczono Skardze tę misję do współki z drugim kanonikiem, na mocy zawartego z nim układu; jako kanclerz był on do tego obowiązany. Tłumaczenie więc Dzieduszyckiego (l. 158), że kapituła dla tego jego wybrała, ponieważ »nie widziała nikogo sposobniejszym do godnego powitania nowego pasterza nad Skargę« nie ma właściwej podstawy.

Gdy zaś w następnym roku odbył się uroczysty ingres arcybiskupa Słomowskiego na stolicę arcybiskupią, miał Piotr Skarga, według Zubrzyckiego, kazanie.³⁾

Nie długo wytrwał Skarga na kanclerstwie lwowskiem. Szesnaście miesięcy tylko sprawował on ten urząd, od 19. marca 1565 do 26. lipca 1566 r. Pod tą ostatnią datą czytamy w aktach kapitulnych, że Skarga ustępuje z kapituły i wyjeżdża ze Lwowa, jakkolwiek kanonii

¹⁾ Z tą zapewne sprawą stoi w związku zapiska w aktach miejskich: »Sabbatho ante Dominicam Invocavit 1565. Venerabili domino Petro Skarga canonico a concione ad electionem pro duobus ollis vini gr. 24« (Księga Nr. 1076 str. 514 i księga rachunkowa III. A. 14 str. 71.

²⁾ Dzieduszycki zwie go Stanisławem Stornowskim!

³⁾ Wzmianka o tem kazaniu znajduje się tylko w kronice miasta Lwowa Zubrzyckiego (str. 189) z powołaniem się na księgę miejską 1076 str. 515; za nim powtarza to Dzieduszycki l. c. Wzmianka ta brzmi: »W r. 1566 podczas wjazdu arcyb. Szłomowskiego miał kazanie Piotr Skarga. Po nabożeństwie złożyła mu rada w pomieszkaniu swe uszanowanie i ofiarowała w darze pułbar srebrny wyłacony wartości 54 złp.« W cytowanej księdze (str. 516) wiadomości o kazaniu nie ma; a wizyta i dar Rady miejskiej odnosi się oczywiście do arcybiskupa, nie do Skargi, jakby ze stylizacji Zubrzyckiego błędnie sądzić można. Czy miał Skarga wówczas rzeczywiście kazanie, skoro kaznodziejem katedry był jeszcze Jan Arundinensis?

jeszcze nie składa; przyjmuje on wówczas urząd kaznodziei na dworze Jana Krzysztofa hr. Tarnowskiego, kasztelana wojnickiego, a kapituła godzi się na to, pozostawiając mu dotychczasowe jego dochody, nietylko na drugą połowę r. 1566, ale i na cały rok 1567, a nawet i na dalszy czas godzi się mu w przyszłości przedłużyć pobór dochodów i przynależność jego do kapituły, gdyby tego żądał. Zobowiązuje go tylko do tego, że wrazie wezwania przez kapitułę, będzie musiał udać się na synody i sejmy walne w jej imieniu, na co Skarga się zgodził.

Co było powodem ustąpienia Skargi z kanclerstwa i opuszczenia Lwowa? Czy tylko wezwanie ze strony Tarnowskiego, czy może jakie nieporozumienie w kapitule? Trudno na to dać odpowiedź pewną. Można tylko wyrazić pewne przypuszczenia. Za kanclerstwa Skargi, mały skandal dotknął jednego ze starszych kanoników. Na posiedzeniu kapituły 10. marca 1566 r. podniesioną została sprawa kanonika, Jana Arundinensis, że utrzymuje podejrzane stosunki z niejaką Zofią, że z nią się sam na sam zamyka, i nie wstydzi się czas długi nie wychodzić, że daje jej klucze do wspólnego domu i do swego prywatnego mieszkania i t. p. Zebrana kapituła upomniała ks. Jana surowo, aby unikał podobnych skandalów, kluczów jej nie dawał i wogóle, jeśli musi używać jej usług, czynił to w skromny i przyzwoity sposób.

Na posiedzeniu owej kapituły, był obecny także Piotr Skarga a jako kanclerz wpisał tę całą sprawę własnoręcznie do księgi. Cała ta jednak zapiska, znajdująca się w księdze kapitulnej 47 str. 109—110, została następnie, ale jeszcze współcześnie, kilkakrotnie przekreślona. Czy sprawa ta nie stoi w jakim związku z ustąpieniem Skargi. Skarga wpisał też brzydką sprawę nie z chęci robienia i szerzenia skandalu, lecz z obowiązku swego kanclerskiego, a nadto sam czysty i nieskazitelny prowadząc żywot, przejmował się wstrętem do wszystkiego, co z etyką nie zgodne, a szczególnie, co plami szatę kapłańską. Nie widział widocznie powodu oszczędzania zbyt liberalnego kapłana i zatajenia sprawy, którą kapituła potępiła. Czy jednak to nie przyniosło mu nienawiści ks. Jana, a może i niechęci innych, związanych stosunkami przyjaźni i koleżeństwa długoletniego z potępionym kanonikiem? Tak by się ta sprawa mogła przedstawiać. Zaraz na następnej posiedzeniu kapituły bowiem 10. czerwca 1566 r. był obecny Jan Arundinensis, nie był zaś obecny Skarga; a już 26. czerwca 1566 r. zapisany jest jego *«discensus»* (str. 110. 112). Cóż dziwnego, że nasuwa się upornie myśl, jakoby między tą sprawą Jana Arundinensis, a ustąpieniem ks. Piotra Skargi istniał rzeczywisty przyczynowy związek?

Mimo wyjazdu ze Lwowa otrzymuje Skarga, cieszący się widocznie wielką sympatią i poważaniem Rady miejskiej, dnia 2. grudnia 1566 r. instytucję kanoniczną na ołtarz t. z. Małdrzykowski w katedrze lwowskiej, który ufundował był niegdyś Stanisław Małdzyk, wojski lwowski i starosta drohobycki. Rada miejska jako patronka przedstawiła do tej fundacji ks. Piotra Skargę, a ks. oficyał wprowadza jego pełnomocnika formalnie przez włożenie rąk i odbiór przysięgi w posiadanie i administrację tej fundacji. Skarga osobiście nie brał udziału w tym akcie; przebywał on na dworze Tarnowskiego, i przez cały rok 1567

nie widzimy go na posiedzeniach kapituły, jakkolwiek trzykrotnie figuruje w tym roku jako świadek w aktach konsystorskich; widocznie od czasu do czasu zjeżdża do Lwowa.

Pierwsze posiedzenie kapituły po wyjeździe Skargi odbyło się 23. lutego 1567 r., z wyraźną notatką »sub absencia rev. dom. Petri Skarga«; nie ma go też na posiedzeniu 25. maja 1567 r. (Księga 47. str. 118. 119), choć 18. kwietnia t. r. jest we Lwowie, tak samo jak 1. lipca i 10. września. Śmierć Tarnowskiego (1567 r.) sprowadza Skargę znowu do Lwowa.

Dopiero jednak na posiedzeniu kapituły 14. marca 1568 r. obecny jest Piotr Skarga pomiędzy »artium liberalium baccalaureos, canonicos Leopolienses«; na posiedzeniu tem była omawiana sprawa przeciwdziałania herezyom w dyecezyi i w mieście Lwowie, sprawa synodu, wizytacji i t. p. (ibid. 123). Jest także obecny na posiedzeniu kapituły 13. czerwca 1568 r., po raz pierwszy, jako »Petrus Skarga praedicator«, zarazem po raz ostatni na jej posiedzeniach; odtąd już się osobiście nie zjawia więcej w aktach (ibid. 126).

W tym roku bowiem 1568 Skarga powziął plan porzucenia kanonikatu i wstąpienia do Zakonu Jezuitów, plan trzymany początkowo w najściślejszej tajemnicy, i jeszcze w tym samym roku przystąpił do jego wykonania. Nie w Polsce, lecz w Rzymie postanowił odbyć nowicyat w Zakonie; na razie nikomu jeszcze o tem nie mówi, dlatego też twierdzenie Dzieduszyckiego (I. rozdz. III.), że we wrześniu 1568 r. zrzekł się już wygodnego dostojenstwa i dochodów połączonych z posiadaniem kanonii, nie jest uzasadnione i nie znajduje udowodnienia w aktach.

W ostatnich miesiącach r. 1568 opuszcza rzeczywiście Lwów i Polskę i jedzie do Wiednia, zkąd po kilkudniowym pobycie 1. stycznia 1569 r. wyrusza w dalszą podróż. Jeżeli weźmiemy na uwagę, że podróż ze Lwowa do Wiednia mogła trwać w owym czasie około 4—5 tygodni, to możemy przyjąć, że w październiku wyjechał ze Lwowa. Nie prędzej zapewne jak w lutym lub marcu 1569 stanął w Rzymie.

Uzyskawszy tutaj przyjęcie do Zakonu Jezuitów, Skarga dopiero wówczas postanawia zrzec się swoich godności w kraju. Dnia 30. kwietnia r. 1569 spisuje więc w Rzymie akt urzędowy, mocą którego mianuje pełnomocnikiem swoim we Lwowie ks. Szymona wikarego lwowskiej katedry i porucza mu załatwienie w jego imieniu spraw jego we Lwowie. W niespełna jedenaście tygodni później, ks. Szymon otrzymawszy to pełnomocnictwo, udaje się 12. lipca r. 1569 do kamienicy będącej rezydencją arcybiskupa i w imieniu Piotra Skargi zrzeka się kanonii lwowskiej, ołtarza Małdrzykowskiego i kapelanii w zamku niższym, którą Skarga, jak widzimy z tego aktu, również posiadał. Arcybiskup przyjął rezygnację i ogłosił owe beneficja za wakujące.

Już 16. sierpnia 1569 r. została kapelania w kaplicy zamkowej nadana ks. Erazmowi Haszowi proboszczowi lwowskiemu, który otrzymał na nią prezentę Rady miejskiej. Sprawa kanonii została dopiero w rok później załatwioną. 28. lipca r. 1570 otrzymał kanonię i urząd kazno-

dziei przy katedrze lwowskiej, wakujące ciągle jeszcze od czasu rezygnacyi ks. Skargi, archidyakon sandecki Aleksander Wdziekoński.

Przy sposobności tej zamiany kanonii na Zakon, znajdujemy w aktach konsystorskich dokument, rzucający piękne światło na szlachetność umysłu i dobroć serca nowo zaciężnego Jezuitę. Wyjeżdżając ze Lwowa do Rzymu, polecił Skarga mieszczce lwowskiej, Annie Simonowej, na mocy pozostawionej jej ordynacyi, wypłacać ubogim na pożywienie po 14 groszy tygodniowo; wydatek ten, obliczony od 1. listopada 1568¹⁾ do 8. września 1569 r., wyniósł 19 zł. p., 8 gr., które Szymonowa otrzymała w całości po zlikwidowaniu interesów Skargi we Lwowie od egzekutorów jego poleceń.

Ostatni akt, dotyczący Skargi, będący jakgdyby dalekim echem jego kanonikatu, jest wzmianka w aktach kapitułnych z dnia 12. marca 1571 r. w sprawie domu zbudowanego przez Piotra Skargę w czasie, gdy był jeszcze kanonikiem. Odtąd ustają wszelkie wzmianki o nim; kanonik Skarga znika z ksiąg kapituły i konsystorza lwowskiego.

*

*

*

Na zakończenie jeszcze jedna sprawa.

W akcie nadającym Skardze kanclerstwo, powiedziano, że do obowiązków jego będzie należeć »ut acta propria manu scribat«. Skoro Skarga i urząd i obowiązek z nim połączony przyjął, więc część aktów musi być jego ręką pisana, t. z. jak długo dzierżył urząd kanclerza. I rzeczywiście akt »Cancellarii institutio« pisany jest odmienną ręką, aniżeli bezpośrednio poprzednie i następne akta. Ztąd wniosek, że tylko ten akt, będący wynikiem i streszczeniem rozprawy nad kwestyą obsadzenia kanclerstwa, w której interesowanym był sam Skarga, nie został wpisany jego ręką; podczas głosowania, on sam był może nawet nieobecny. Zaledwie jednak sprawa została załatwiona uchwałą kapituły, Skarga chwyci pióro i w myśl uchwały pełni swój obowiązek kanclerski, wpisując bezpośrednio następny akt »Quietatio dom. Viti et dom. Skargae de introitu libero et collatione vel prandio« własną ręką. Pismo tej ręki znajdujemy aż do r. 1566 t. j. do aktu, którym zapisano ustąpienie Skargi z urzędu. Jeszcze napis »Discessus et praesentia dom Scargae« jest tą samą ręką pisany, sam akt zaś od słów Anno Domini..... pisany już zupełnie odmiennem pismem. Pismo zatem od str. 103—112 jest niewątpliwie własnoręcznem pismem Skargi.

Ale to samo pismo znajdujemy już od str. 93—102, a więc w tym czasie, kiedy Skarga nie był jeszcze kanclerzem. Zaczyna się ta ręka na str. 93. aktem »Ven. dni Iacobi Ligęzae cessio residentiae«. Na tym akcie jako obecny (31. października 1564) wymieniony jest między kanonikami i Piotr Skarga, a ponieważ był on wówczas najmłodszym z kanoników, więc niewątpliwie jemu poruczono, jakbyśmy dziś powie-

¹⁾ Dowód to, że Skarga opuścił Lwów pod koniec października 1568 r.

dzieli, zajęcie protokolanta posiedzeń kapituły. Poznawszy zaś niezwykle jego zdolności w władaniu piórem, powierzono mu następnie urząd kancleński. Tak sobie to zjawisko tłumaczę. Ponieważ więc pismo na str. 103—112 bez żadnych wątpliwości musi być pismem Skargi, a pismo na str. 93—102 jest identycznym z pismem na str. 103—112, przeto można twierdzić stanowczo, że akta kapitulne od dnia 31. października 1564 do 26. czerwca 1566 r., (księga kapituły łaciń. Nr. 47 str. 93—112) z jedynym wyjątkiem aktu »Cancellarii institutio« pisane są ręką własną Piotra Skargi.

Porównując pismo to z podobizną własnoręcznego listu Skargi, umieszczoną na końcu kazań sejmowych w wydaniu Turowskiego, przychodzimy do przekonania, że pismo listu i pismo aktów pochodzi z jednej ręki, jakkolwiek na pierwszy rzut oka, nie widać tak wielkiego podobieństwa. Pochodzi to stąd, że między pismem aktów, a listem mamy różnicę czasu 14 lat, a więc pismo musiało się nieco zmienić w tak długim czasie. Nadto akta pisane są od ręki, szybko, podczas gdy list pisany do nuncjusza papieskiego, biskupa Caligari, musiał być z natury rzeczy pisany staranniejszem, powolniejszem pismem. Porównując jednak poszczególne litery ze sobą, przychodzimy do przekonania, że to jedna ręka. Najbardziej uderza podobieństwo podpisu w słowie Scarga z tem nazwiskiem w aktach: zupełnie identyczne pismo i pisownia ta sama (Scarga nie Skarga).

I.

We Lwowie na posiedzeniu kapituły 20. września (f. 2. in vigilia S. Mathaei Apostoli et Evangelistae) r. 1563.

Paulus Tarlo archiepiscopus Leopoliensis admonitus est in eodem capitulo de comiciis, ut proficisceretur, similiter et de synodo, ut celebraret, tam de graniciebus et commissionibus, ut expedirentur in his comiciis Varchaviensibus. Promisit se omnia facturum. Ibidem rogatus est per capitulum, ut de primo vacante canonicatu Leopoliensi, provideat dominum Petrum Skarga, praepositum Rohatinensem¹⁾; quod promisit se facturum, praesente eodem domino Petro Skarga, praeposito Rohatinensi.

(Księga kapit. łac. 47. IV. str. 63.).

¹⁾ W rękop. ut de primo vacante provideat dominum Petrum Scarga canonicatu Leopoliensi, praepositum Rohatinensem.

II.

We Lwowie na posiedzeniu kapituły 29. maja (f. 2. p. solenn. Sanctiss. Trinitatis) r. 1564.

Habilitatio Venerabilis domini Petri Skargae.

Venerabilis dominus Petrus Skarga habilis effectus est ad participandum cum dominis canonicis per cantationem missae ad maius altare Dominica quinta post Trinitatis in solennitate Visitationis Mariae Virginis (2. lipca).

(Księga kapit. łac. 47. IV. str. 79).

III.

We Lwowie 3. lipca 1564 r.

Venerabilis dominus Petrus Skarga, praepositus Rohatinensis, canonicus ecclesiae metropolitanae Leopoliensis, apud acta praesentia et coram venerabili domino vicario et officiali generali Leopoliensi personaliter constitutus contra et adversus nobilem Nicolaum Łęczynski, assertum clericum, ad canonicatum et praebendam eandem Leopoliensem morte et obitu venerabilis olim Adami Mnykowski vacantem, ut deputatum et alias quascunque personas, pro eo in iudicio intervenientes, ad comparendum coram reverendissimo et reverendis dominis Valentino Herburt, Dei gratia episcopo premisliensi, Stanisław Lienczki decano ac Alberto, iuris prudentiae doctore, canonico, vicario et officiali premisliensi, iudicibus commissariis, per reverendissimum in Christo patrem dominum dominum Jacobum Uchanski, archiepiscopum gnesnensem, causae et praesentibus eisdem datis et deputatis, iusque suum occasione praedicti canonicatus et praebendae defendendi, iuramenta illicita et honestam animam suam praestandi, cum clausulis ratihabitionis, relevationis ac facultate alios vice sui substituendi aliisque opportunis et necessariis venerabiles dominos Joannem a Trcziana, praedicatorum et canonicum leopoliensem, Jacobum vicecustodem premisliensem et nobiles Adamum Gosliczki, reverendissimi domini archiepiscopi leopoliensis succamerarium, Mathiam Wyśniowski, omnes et quemlibet eorum in solidum in forma plenissimi mandati in suos constituit procuratores praesentibus venerabilibus et nobilibus dominis Jacobo Klobuczki, Clemente Poniatowski, Adriano Łączki, Adamo Gosliczki.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 445).

IV.

We Lwowie 12. września 1564 r.

De mutua conferencia in rebus ecclesiasticis Illustrissimi ac Reverendissimi Joannis Francisci Commendoni, patricii Veneti, summi pontificis legati et episcopi Zacynthiensis cum Reverendissimo domino Paulo Tarlo, archiepiscopo Leopoliensi et ejus capitulo in communi hipocausto dominorum canonicorum *).

Anno domini 1564 mense Septembri die XII eiusdem mensis Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Joannes Franciscus Commendonus, patricius Venetus, summi pontificis Pii quarti legatus, postquam urbem hanc Leopolim ingressus sexta Septembris sub hora vigesima tertia, coëcto capitulo canonicorum Leopoliensium die XII eiusdem mensis, Reverendissimum dominum Paulum Tarlo, archiepiscopum et Reverendos dominos alloquutus est prudenter loculentissimisque verbis exposuit, mentem tam summi pontificis Pii quarti, quam patrum universorum Tridentino consilio assidentium, V¹⁾ ut Reverendissimus cum suis suffraganeis operam daret ad eas res perficiendas, quae Tridentina synodus mandat exequendas: in recta administratione sacramentorum, in corrigendis dissolutis moribus cleri, in conservanda dignitate ecclesiastica, in reparandis parrochiis et id genus plurima longissima oratione prosecutus est, hoc palam proferens, sibi mirifice placere in metropolitica ista ecclesia, ordinem in officiis peragendis et sacramentis administrandis, quae in synodo provinciali, (quae eo praesidente celebrata est octava Novembris eiusdem anni in praesentia Pauli Tarlo archiepiscopi Leopoliensis, Joannis Starorzepski²⁾ episcopi Chelmensis, Alberti Pilzno nuncii episcopi Premisliensis et Borzimirski³⁾ nuncii episcopi Camenecensis et nunciorum a capitulis earundem ecclesiarum missis) — commemoravit cum laude, pauca quedam in audiendis confessionibus, in legendis missis, in deferenda sacrosancta hostia ad infirmos, corrigere mandans.

Ut autem eius memoria apud ecclesiam hanc metropolitica perpetuo extaret, venerabiles domini canonici eo tempore residentes circa ecclesiam: Clemens Ponijathowski, Stanislaus Leopoltanus artium baccalaureus, Joannes Arrundinensis philosophiae doctor et sacrae theologiae baccalaureus praedicatorque verbi Dei, Jacobus Clobuczki, Venceslaus Vignanowsky, Vitus de Zathor, Petrus Skarga artium baccalaureus — pro confirmatione, immo verius pro incorporatione bonorum Hodovicza et plateae Sancti Joannis ad possessionem decanatus ruralis

¹⁾ litera niezrozumiała, videlicet?

²⁾ W akcie synodu prowinc. z r. 1564 nazwany Albertus Starozrebski (Morawski 15). Jest to późniejszy biskup przemyski »Albertus Stharozrzebskij a Sobieiu chy,« jak go piszą w aktach konsyst. przemys.

³⁾ Tamże Simon Borsziński. (Morawski 16).

pertinentium petierunt, in quibus ille minime seipsum difficilem exhibuit, verum exiguitatem proventuum ecclesiae nostrae perpendens, benigne et gratis incorporationem concessit, privilegium confirmationis sigillo suo munitum relinquit in perpetuam sui memoriam **).

(Księga kapit. łac. lwow. Nr. 47. IV. str. 82—84).

*) Zamieszczam tutaj także i ten akt, jakkolwiek on stoi ze Skargą w luźnym tylko związku, dla życiorysu jego ma bowiem jedynie to znaczenie, że Skarga brał osobiście udział w tej konferencji. Ale konferencya ta ma znaczenie ogólniejsze. W r. 1564 przybywa do Polski Jan Franciszek Commendoni biskup Zacyntu i legat papieski z księgą uchwał Soboru Trydenckiego, zatwierdzoną 24. stycznia 1564 przez Piusa IV. i stara się o przyjęcie i ogłoszenie tych uchwał w poszczególnych diecezjach i na dworze królewskim. Przybywa dnia 6. września do Lwowa, a 12. września odbywa z kapitułą przedwstępną konferencyę w sprawie uchwał Trydentyny. Opis tej konferencyi został dopiero w kilka tygodni później, po odbytych już 8. listopada 1564 synodzie prowincjonalnym lwowskim, wpisany do ksiąg kapitulnych. Synod ten prowincyi ruskiej, odbyty pod prezydencją legata, był pierwszym w Polsce synodem prowincjonalnym, który przyjął księgę uchwał soboru Trydenckiego. «Akta synodu prowincjonalnego lwowskiego w roku 1564 odbytego» ogłosił X. Seweryn Morawski (Lwów 1860), ale nie ogłosił dokumentu powyższego o odbytej konferencji, jakkolwiek o niej wspomina. Dlatego sędzę, że akt ten dla historii reformacyi nie bez znaczenia, należało tu podać w całości. Nadto znajdujemy w księgach rachunkowych miejskich parę drobnych szczegółów odnoszących się do pobytu Commendoniego we Lwowie.

Pod datą: Sabbatho ante f. Nativ. Marie 1564 — (t. j. 2. września, a więc data niezgodna z podaną w powyższym dokumencie 6. września; widocznie już 4 dni przedtem był legat we Lwowie; a może czyniono z góry już przygotowania na jego przybycie) — znajdujemy zapiski: »Anijolowej pro piscibus Rev. dom. Francisco legato Sedis Apostolicae, necnon dom. Joanni Tharlo vexillifero Leopoliensi donatis dedimus fl. 5.«

»Pro tribus ollis (trzy garnce) vini ungaricalis dom. legato communeratis. quarta per 5 gr.« zapłacono 2 fl.

Sabbatho ante f. Hedwigis (14 października): »Anijolowej et Climcovey pro luceo et capone dom. legato donatis gr. 20. (Ks. rachun. III. A. 12. str. 765. 766. 776).

**) Dokument w tej sprawie wydany przez Commendoniego dnia 16. listopada 1564 znajduje się w archiwum kapituły lwowskiej (pu-dełko 29). Jest to oryginał pergaminowy, dobrze zachowany; na czerwonym jedwabnym sznurku wisi dobrze zachowana pieczęć Commendoniego, wyciśnięta na czerwonym wosku. Wzmianka o tym dokumencie jest dowodem, że opis konferencyi wpisano do księgi po 16. listopada.

V.

We Lwowie 16. grudnia 1564 r.

Ecclesiam parochialem, Mansionariorum praeposituram nuncupa, tam, in Roathin (sic) diocesis leopoliensis, venerabilis dominus Petrus Skarga, canonicus leopoliensis, illius legitimus et canonicus possessor-pure, mere et simpliciter in manibus reverendi domini vicarii in spiritalibus et officialis generalis leopoliensis resignavit eademque cessit ac iuramentum solitum tactis sacro-sancti Evangelii scripturis in forma praestitit. Quum in huiusmodi resignatione non intervenit fraus, dolus neque aliqua symoniae pravitas aut illicita pactio, petens huiusmodi praeposituram vacare decerni. Et venerabilis dominus Vitus a Zathor canonicus, vicarius et officialis leopoliensis, recepto, ut praemisum est, ab eodem venerabili domino Petro Skarga canonico iurato, beneficium praetactum parochialem in Roathin, praeposituram nuncupatam, vacare decrevit, quo facto et in continenti nobilis et discretus Jacobus Wierzbinski, clericus in minoribus ordinibus diocesis Gnesnensis litteras praesentationis de persona sua sub titulo et sigillo magnifici domini Joannis comitis in Tęczin, capitanei lublinensis, olim rohatinensis, vigore donationis iuris patronatus per Magestatem Regiam factae, iudicialiter exhibuit, petens, se ad eandem parochialem praeposituram, nuncupatam Mansionariorum, instituendum decerni¹⁾ et institui. Et dominus vicarius et officialis generalis suprascriptus litteras citationis in vim cridae permittendum decrevit et extradere mandavit praesentibus reverendo, famato et discretis dominis Clemente Poniatowskij canonico, Joanne Zaleski consule Leopoliensi, Christophero Wolboriensi, Simone Czikakowskij.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 446—7).

VI.

We Lwowie 22. grudnia 1564 r.

Nobilis et discretus dominus Jacobus Wierzbinski, clericus in minoribus ordinibus constitutus, ad ecclesiam parochialem in Rohatin, praeposituram nuncupatam, per liberam resignationem reverendi domini Petri Skarga, canonici leopoliensis, illius ultimi et immediati rectoris et possessoris vacantem, per magnificum dominum Joannem a Tęczin capitaneum lublinensem, vigore donationis iuris patronatus per Majestatem Regiam eidem ad vitam factae patronum, praesentatus, reproductis litteris citationis in vim cridae emanatis, debite exequutis, accusata contumacia omnium et singulorum citatorum non comparentium, se ad eandem parochialem ecclesiam, praeposituram nuncupatam, instituendum

¹⁾ W oryg. decrevi.

decerni et institui per dominum officialem petiit et debita cum instantia postulavit. Et reverendus dominus Vitus Zathoriensis, canonicus vicarius et officialis leopoliensis, in contumaciam omnium et singulorum citatorum, diutius ultra horam solitam expectatorum, non comparentium neque impredientium, dictum Jacobum Wierzbieski praesentatum instituendum decrevit; pro institutione vero et litteris investiturae ac praestatione iuramenti soliti ad reverendissimum dominum Paulum Tarlo, Dei gratia archiepiscopum leopoliensem attento eo, quod hic Leopoli sit praesens remisit, praesentibus discretis Christophero Wolboriensi, Simone Czizakowski.

(Akta konsystoryalne z lat 1566—1618 k. 447).

VII.

We Lwowie na posiedzeniu kapituły 19. marca (f. 2. p. Reminiscere) r. 1565.

Cancellarii institutio.

In eodem capitulo cancellarius more aliarum ecclesiarum seu capitulorum est institutus tali modo. Ut dignitas capituli in scribendo et perorando, ubi res postulat, retineretur, visum est, personam ex capitulo ad id idoneam certis conditionibus huic muneri praeponere. Egit itaque capitulum cum suo fratre Petro Skarga, ut id oneris suscipiat, cui tales rationes sunt propositae :

In primis, ut sit a missilibus epistolis, hiis praesertim, quae Regni senatoribus et magnificis personis latine vel polonice scriptae mittuntur. Item ut capituli nomine excipiat omnes vel episcopos, vel dominos, vel si quid apud similes personas negotii sit, ut quasi os capituli exponat. Item ut acta propria manu scribat. Item ut proficisci ad synodos provinciales impensis et nomine eiusdem capituli teneatur. Item ad reverendissimos vel magnificos commissionum causa cum alio fratre proficiscetur.

Porro hiis, ratione laboris gaudebit privilegiis : a procuracione domus, ab economia, a iuribus toto vitae suae tempore, seu quoad munere praedicto cancellarii fungetur, liber erit et ab aliis oneribus, quae ex ordine fratres peragunt, praeter septimanas, cum in ordine vicis suae ad altare concernentur. Propter ecclesiasticum munus, notarium, capituli sumptibus alet, cui iam capitulum quatuor marcas ex censu domus in suburbio Haliciensi assignavit. Qui etiam litteras capituli scribere debet et inservire, quoties opus erit. Papirum et ceram a procuratore accipiet. Quociens abesse voluerit, fratrem, qui eius absolvat munus, substituet et sic pro praesenti reputabitur, hoc excepto, si in negotio capituli proficisceretur, substituere non debet quemque.

Quas condiciones praedictus Petrus Skarga munusque cancellarii suscepit; hocque stabile et firmum esse debere capitulum in Dei nomine conclusit.

(Księga kapit. łac. 47. str. 102—103).

VIII.

Na tem samem posiedzeniu.

Quietatio Dni Viti ¹⁾ et Dni Skargae ²⁾ de Introlita libera et collatione vel prandio.

Admonuit capitulum dominum Vitum, ut reliquum, quod deberet ad fabricam domus ratione iucundi ingressus pro more huius capituli reponeret, praesertim ratione consequendae habitationis. Qui se duas marcas iam reposuisse ostendens ratione ingressus, in quinque marcis ratione consequendae habitationis exhiberi sicut gratiam petiit. Itaque duabus illi a fratribus condonatis, tres in eo capitulo reposuit, sicque habilis ad consequendam habitationem est iudicatus.

Similiter et dominus Skarga admonitus est, ut et ingressus et consequendae habitationis in domo capitulari ratione septem marcas numeraret: Primum itaque duas ab ingressu, deinde tres eadem in se capituli gratia occasione habitationis numeravit et sic habilis ad habitationem consequendam est iudicatus. Quam pecuniam capitulum vicariis ad restaurandam, incendio absumptam domum donavit. Pari modo quidem domini canonici de prandio, a novis canonicis parari fratribus solito, admoniti, dominus videlicet Vitus et dominus Skarga, paratis pecuniis illud redemerunt. Pecunia eisdem vicariis Leopoliensibus ad restaurandam domum data. Quietatur uterque a capitulo perpetue.

(Tamże str. 103—104).

IX.

Na tem samem posiedzeniu.

De caelario domini Petri Skargae.

Assignavit et dedit capitulum domino Petro Skarga confratri caelarium parvum, vacuum et a nullo fratrum possessum, quod dominus

¹⁾ Vitus Zatoriensis, podobnie jak Skarga lecz parę miesięcy wcześniej, świeżo mianowany kanonik kapituły lwowskiej.

²⁾ W tym jak i następnym akcie za w s z e „Skarga“; a akta te wpisane są własną ręką Skargi. Dla jednostajności piszę Skarga.

Jacobus Clobuczki libere, accepto alio caelario maiore, dimisit. Quod dominus Skarga acceptavit et gratias fratribus egit.

(Tamże str. 104—105).

X.

We Lwowie 26. lipca r. 1566.

Discessus et praesentia domini Skargae.

Anno Domini 1566 feria sexta post festum S. Iacobi proxima.

Reverendi domini canonici capitulares congregati non improbantes propositum reverendi domini Petri Skarga fratris sui in obeundo munere praedicature apud Illust. et Magnif. dom. dom. Ioannem Christof. comitem in Tarnow, castellanum Voiniciensem etc. concesserunt eidem praesentiam, censum piscinarum, molendinorum, alias essentialium obvencionium omnium participationem, exceptis accidentalibus. Annum autem praesentem habebit et habet, ad festum circuncisionis Domini proxime venturum (1. stycznia 1567 r.), cum iam residenciam continuaverit medietatem anni; de gratia autem praelatorum eorundem habebit alterius anni videlicet 1567 praesentiam et perceptionem omnium essentialium, ut praemissum est, obvencionum, sub spe ulterioris pro rogationis praesentiae, si petierit. Nichilominus pro synodis et conventionibus generalibus, si opus et requisitus fuerit, ire tenebitur, ad idque se se submitit.

(Księga kapit. łac. 47. str. 112).

XI.

We Lwowie 2. grudnia 1566 r.

Institutio Venerabilis domini Petri Skarga ad altare Małdzykowskie.

Ad altare foundationis Generosi olim domini Stanislai Małdzyk, quondam tribuni leopoliensis et capitanei drohobycensis, in ecclesia metropolitana lepoliensi, tituli Gloriosissimae Dei genitricis Mariae sub cruce stantis, ante stalla scabinalia situm, morte et obitu honorabilis olim domini Bartholomei Poplawsky, ipsius ultimi et immediati possessoris vacans, venerabilem dominum Petrum Skarga, canonicum leopoliensem, ad praesentationem famatorum dominorum consulum leopolien sium, eiusdem altaris patronorum et collatorum legitimorum, litteris cittationis in vim cridae permissis, in terminoque nemine contradicente, dominus vicarius in spiritualibus et officialis leopoliensis generalis insti-

tuendum et investiendum decrevit, prout per manus suae procuratoris illius legitimi capiti impositionem receptoque ab eo solito et debito corporali iuramento in forma praestito, instituit et investivit, curam animarum, administrationem et regimen eiusdem sibi committendum, praesentibus famato et nobilebus dominis Ioanne a Potylicz cive leopoliensi, Simone Czyzakowski, Georgio Wierzchowski testibus, ac me Georgio Milinski actorum notario.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 468).

XII.

We Lwowie 12. lipca 1569 r.

Honorabilis Simon vicarius ecclesiae metropolitanae Leopoliensis, venerabilis Petri Skarga canonici et preadicatoris Verbi Dei ecclesiae metropolitanae Leopoliensis procurator legitimus, prout de suae procuratoris mandato per instrumentum publicum de anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo nono die trigesima mensis Aprilis Romae datum et scriptum et manu Jacobi Gerardi curiae causarum apostolicae subscriptum et signo eiusdem communitum legitimam fecit fidem, et eo nomine procuratorio coram Reverendissimo in Christo patre domino Stanislao Szlomowski, Dei gratia archiepiscopo Leopoliensi ac me notario publico et testibus infrascriptis, canonicatum ecclesiae metropolitanae Leopoliensis et altare in eadem ecclesia, dictum Maldrzichowski ac mansionariam in arce inferiori Leopoliensi sitam, per ingressum religionis ad Societatem Jesuitarum honorabilis Petri Skarga, eorundem ultimi et immediati possessoris vacantem, in manibus praefati Reverendissimi domini archiepiscopi praefati resignavit, petens, huiusmodi resignationem per suam reverendissimam Paternitatem admitti et beneficia vacare decerni. Et Reverendissimus dominus archiepiscopus viso huiusmodi mandato, recepto ante omnia iuramento corporali, a praefato Simone procuratore ad Sancta Dei Evangelia praestito, huiusmodi resignationem admisit et beneficia vacare decrevit patronisque praesentandi facultatem dedit et concessit. Acta fuerunt haec in domo lapidea solitae residentiae praefati Reverendissimi in stuba superiori Leopoli, praesentibus venerabilibus et nobilebus Stanislao Carsowski canonico leopoliensi, Sebastiano Gelasino in Trembowla plebano et Ioanne Wronijczki marschaleo curiae suae reverendissimae Paternitatis, et me Stanislao Mrowyczki notario.

(Akta konsystoryalne z l. 1556—1618 k. 65).

XIII.

We Lwowie 16. sierpnia 1569 r.

Reverendissimus in Christo pater dominus, dominus Stanislaus Szlomowski, Dei gratia archiepiscopus Leopoliensis, honorabilem Erasmus

Hasz leopoliensem, actu presbyterum, ad mansionariam in arce inferiori leopoliensi sacelli regii sitam, per ingressum religionis ad Societatem Jesuitarum honorabilis Petri Skarga, eiusdem mansionariae ultimi et immediati possessoris vacantem, ad praesentationem spectabilium proconsulis et consulum Leopoliensium, pro hac vice uti dominorum patronorum praesentatum, salvo tum iure suo donationis iurispatronatus Sacrae Regiae Majestatis eorundem Mansionariorum totaliter concesso et donato, instituit et investivit ac litteras institutionis dandas decrevit, praesentibus nobilebus viris Carschewski, Joanne Korablowski testibus. et me Stanislaŉ Mrowiczki publico et actus praesentis notario.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 65—6).

XIV.

We Lwowie 19. maja 1570 r.

Quietatio exequutorum domini Petri Skarga.

Die Veneris XIX maii honesta ac famata domina Anna Simonowa vidua civis Leopoliensis, palam et per expressum fassa est et recognovit ad acta praesentia, quia sibi satisfactum est pro retentis pecuniis ratione provisionis et expensae in pauperes, quos dominus Petrus Skarga Romam egrediens in curam illius demandaverat, certa constitutione et ordinatione cum ea facta: videlicet singulis septimanis per grossos quatuordecim pro victu dare illis constituerat, quam expensam incipiens a festo Sanctorum Omnium in anno Domini 1568, usque ad festum Nativitatis Beatae Mariae Virginis in anno 1569 continuando computata et collecta summa flor. 19 grossi 8 provenerunt, quos effectualiter ipsa tulit, levatisque dominos exequutores praefati domini Petri Skarga quiettos et liberos dimisit et dimittit, praesentibus honorando domino Baltasaro a Bruchnal mansionario leopoliensi et me Sebastiano Opatoviensi actorum leopoliensum et coram reverendo domino vicario in spiritalibus scriba.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 535).

XV.

We Lwowie 28. lipca 1570 r.

Institutio ad praebendam canonicatus et praedicaturam Leopoliensem.

Die Mercurii XXVIII mensis Julii. Ad praebendam canonicatus et praedicaturam ecclesiae metropolitanae leopoliensis, per liberam resignationem et cessionem venerabilis domini Petri Skarga ipsius ultimi

et immediati possessoris vacantes, reverendum et venerabilem dominum Alexandrum Wdziekoński, archidiaconum Sandecensem, per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Stanislaum Solomowski, Dei gratia Sanctae ecclesiae metropolitanae archiepiscopum et venerabile capitulum eiusdem ecclesiae leopoliensis, tanquam veros et legitimos patronos et collatores nobis ad instituendum et investiendum praesentatum, reverendus dominus vicarius in spiritualibus et officialis generalis leopoliensis, instituendum et investiendum decrevit prout per manus suae capituli illius impositionem instituit in Dei nomine, curam et administrationem spiritualium et regimen temporalium eiusdem sibi committens. Praesentibus venerabilibus, honorandis et discretis dominis Clemente Poniatowski, Stanislaio Albinio artium baccalaureo canonicis, Martino Neapolitano, Gabriele a Felsthin, Martino a Połaniecz, Sebastiano a Chodel vicariis perpetuis ecclesiae metropolitanae Leopoliensis, Stanislaio a Curow organicinio et cantore eiusdem ecclesiae, Georgio Wierzchowski notario publico, testibus ad praemissa vocatis et rogatis, et me Sebastiano Opatoviensi, actorum et coram reverendo domino vicario in spiritualibus scriba.

(Akta konsystoryalne z lat 1556—1618 k. 536.).

XVI.

We Lwowie na posiedzeniu kapituły 12. marca (f. 2. p. Dom. Reminiscere) r. 1571.

Habitationis per venerabilem dominum Petrum Querulanum aedificatae ordinatio seu dispositio.

In eodem generali capitulo conclusum est, ut habitatio per venerabilem dominum Petrum Skarga constructa in dispositione procuratoris domus fiat, qui dispensatae claves ad eam apud se servet et cui capitulares concesserint eandem ad inhabitandum aperiat. Haec autem dispositio principaliter facta est propter procuratorem iuris terrestris, ut pro adventu eius paratus locus sit ei ad servandas res suas.

(Księga kapit. łac. 47. str. 149—150).

Ferdynand Bostel.

Nieznany list Szymona Szymonowicza.

Dzięki niezmiernej życzliwości i uprzejmości p. dra. P. C. Molhujsena, kustosza działu rękopiśmiennego biblioteki uniwersyteckiej w Leiden (Biblioteek der Rijks-Universiteit te Leiden) ogłaszam poniżej